

egunekoa

Iñigo Bullain

(EHUko irakaslea)

Ibarretxeren bidaiak

Lerro hauek Ibarretxeren Planaren aurkezpenez zenbait gogo-eta plazaratu nahi dute. Ez dira planaren aldeko edo kontrako hitzak izango, besteak beste, planaren edukia ez baita hemen aztertuko; eta ez dira idatziak izan Ibarretxeren beraren alde edo kontra agertzeko asmoz.

Azken asteotan, ezaguna denez, nafar mendebaldeko Lehendakaria Estatu batzuetan ibili da bere izenari datxekion plana aurkezten. Ez naiz ni aurkezpen haien lekuko izan eta ene berriak mundu mediatikotik jasoak dira. Beraz, informazioa era okerrean nireganatu baldin badut, biz errua nirena.

Ibarretxek milaka kilometro egin du Txile eta Uruguai, Ingalaterra eta Frantzia izateko. Beraz, Hispanofonia, Anglo eta Francophonie bisitatu ditu, ehunka milioi hiztun dituzten hiru *elerkidego* horietan, bere planari ahalik eta hedapen zabalena emateko. Eki-men honetan niri atentzioa deitu didan gaia hauxe izan da: planaren aurkezpenetan erabilitako hizkuntzarena.

Jaso izan ditudan irudiek pentsatzera bideratu naute, Ibarretxek hiru elerkidego horietan, hizkuntza bera erabili duela: Txilen eta Uruguain bere plana gaztelaniaz aurkeztu duela, baina baita Londresen eta Parisen ere. Eta hauxe da hain zuzen ere nigan ardura sortu duena: anglofonian ingelesa ez erabiltzea, eta frankophonian frantsesez egin ez izana. Mezuaren hedapenerako mezuaren hizkuntza kontuan hartzeko baita eta entzuleen arabera egokitu beharrek, aspaldian MacLuhane esan zuenez.

Txilen eta Hegoamerikan gaztelaniaz hitz egiteak asko errazten du komunikazioa, eta gutariko zenbaitentzat gaztelania ere geurea dela kontuan hartzen badugu, Hegoamerikan eginiko geldialdiak ez nau kezkatzen.

Besterik da Anglo eta Francophoniar hiriburuetan gertatutakoa.

Izan ere, bidaiaren lehen geldialdia Londres izan baitzen: London School of Economics izen handiko ikastetxea hain zuzen, non Darwinen garezurra eta Popperren gogoia gordetzen diren, beraz, *City*-an bertan. Orduan, Thames inguruan Ibarretxek hiru aukera zituen jende aurrean aritzeko. Bata, enetzat onena: bertako hizkuntzaz eta egun munduko *lingua franca* den ingelesez egitea. *Second best*, euskaraz, batbateko itzulpenaren laguntzaz. *Finally*, susmatzen dudana: gaztelaniaz.

Cambridge Unibertsitatean ere, diskurtsoa eta *spanish*-a elkarrekin arraunketan joan omen ziren, euskal diskurtsoaren sinesgarritasunaren kalterako. Planaren edukiaz gain, plana plazaratzeko era, forma alegia, kontuan hartzekoa baita.

Orain arte bidaiaren azken geldialdia, eta geldialdi gehiago izan daitezkeen opa diogu —Europa eta Munduko hainbat forotara heltzeko beharra dugulako—, Paris izan da. Francophoniar hiriburuan —frantsesa zenbait euskal herritarrentzat bere hizkuntza izanik— frantsesa lehenetsi beharrean, *encore une foi en plus*, espagnolari eman omen zion lehenespena Lehendakariak. Seine ibaiaren ertzean, hitzaldia gaztelaniaz entzun beharrean, frantsesez zuzenean bideratu izan balitz, edo, behintzat, euskaraz eta frantsesezko itzulpenaz entzun izan balu, zer pentsa ote zezakeen alegia entzule batek, ez dakigu eta ezin jakin dezakegu. Baina jakin badakigu euskaldunontzat hizkuntzak zer garrantzi duen. Eta ez genduke pentsatu behar besteek oso era ezberdinean mintzaren balioa ulertzen dutenik.

Dena dela, hasieran erran dudanez, ene gogoeta ttipi hauen helburua ez da Ibarretxeren plana, ezta Ibarretxeri

berari ere kritika egitea, honen harira ikusten dudana behar bat plazaratzeari baino: hizkuntzen ezagupenak duen garrantzia Euskal Herrian sorturiko pertsonentzat, beraien planak Europar eta Munduan hedatzeko.

Beharrik, ematen du oraingo Euskal Herriko gazteek prestakuntza irekia goa jasotzen dutela aurreko belaunaldian baino, baita hizkuntzen arloan ere. Hala ere, erreferentzia Europar aurkitu behar da belaunaldi bereberrean; gure asmoak, Europako beste edonorenak bezala Europar eta Munduan garatu behar direlako. Hara datorren belaunaldirako dugun erroka: zer-nolako hizkuntz prestakuntza izango den aukeran gure seme-alabentzat, Europar Ibarretxe baino dotoreago ibil daitezen.

Izan ere, euskaldun eleaniztunak behar ditugulako, berauentzat bideak zabaldu behar dira Hezkuntza sisteman eta baita ETBren bitartez ere. Horri begira, eta oraingo honekin bukatzeko, zertzelada batzuk plazaratzera ausartuko naiz.

Ene aburuz, euskara jasoa ikasteaz gain, datorren belaunaldiak —eta horretarako gogoeta eta baliabideak martxan jarri behar dira— behar luke ikastetxeetan aukeran izan, bai gaztelania ona, baita frantses eta ingeles duinean aritzeko prestakuntza ere. Horri loturik, eta helburua errazteko eta gizarteratzeko, ETB hasi beharko litzateke pelikulak ingelesez eta frantsesez ematen euskaraz eta gaztelaniazko azpiztituluekin, Belgikan egiten den moduan. Baita ETB 2an ere, euskaldunei gaztelaniaz entzun beharrean, euskaraz egiteko aukera eman, gaztelania eta frantsesezko azpiztituluekin. Izatez, Europako alde honetan dugun elerkidego anitza islatua eta garatua izan dadin.

Atrebentzia barka bekit.

zutabea

Roberto Gz. de Viñaspre

Ibarretxeren proposamenaren zabalkundeaz

Duela hiru hilabete gai bertsua ekarri dut zutabe honen lerroetara, eta, inor gogaitzerik nahi ez badut ere, berriro gaiari heldu beharrean nago, hain da tematia errealitatea.

Orduan huts bat nabarmendu nuen Ibarretxeren proposamenarean, eta ez nolana nahikoa, gainera, abiapuntuari berari baitagokio: bosgarren atalaren 2.1. puntuan Euskal Herria hiru errealitate juridiko-administratibo ezberdinetan egituratuta dagoela baieztatzen da, izan bost direnean, behintzat Trebiñu eta Kantabriak Bizkaiko Enkarterrin duen barrendegia Euskal Herria baldin badira.

Harrezkero, Ibarretxe lehendakaria Euskal Autonomia Erkidegoko hainbat gizarte-eragilerek bildu da, *Elkarbizitzarako Itun Politiko Berriaren* nondik norakoak lehenengo eskutik esplikatzen asmoz, eta bilera ugari horietan ez da izan ez tarterik ez zirrikiturik trebiñuarrek dituzten ordezkari demokratiko bakarrentzat, hau da, euren alkateentzat.

Harrezkero, Ibarretxeren proposamenaren laburpena Euskal Autonomia Erkidegoko 800.000 bat etxetara bidali da, herritar guztiek lehenengo eskuko informazioa jaso dezaten. Informazio-zabalkunde horretan pauso bat gehiago emanda, munduan zehar diren euskal etxeen bitartez 26.000 gutun inguru helarazi zaizkie diasporako euskal herritarrei, eurak ere Ibarretxe lehendakariaren egitasmoaz baraurik gera ez daitezkeen. Ondo dago, baina triste baino tristeagoa da jakitea Trebiñuko herritarrek ahalegin informatibo horretatik kanpo daudela eta euren etxetara ez dela halako gutunik iritsiko, eta galdera bat hasten da gorpuzten gure baitan, amesgaiztoko munstro baten itxura hartzeraino: eta Euskal Herriko errealitate juridiko-administratiboen zerrendan Trebiñu aintzat ez hartzea nahi gabeko hutsegitea ez balitz? Asmo beldurgarri hau uxatu nahi genduke, baina nola Trebiñuko arabarrak bazter utzirik ikusita?

seiko urrea

Andolin Eguzkitza

Txinatar normalaren sindromea

Behin baino gehiagotan etorri zait burura: nik neuk ere txinatarrek bezalakoa izan gura nuke, txineraz egiten duten txinatarrek bezalakoa, zeren inork irudika lezake txinatar batek gaztelaniaz edo frantsesez egiten Txinako Shanxi probintziako Zhenchuanbu herrian? Bada, nik ere halakoa nahi nuke, euskaraz egin txinatarrek legez txineraz.

Badakit, ondo jakin ere, euskaldun jen-

dea oro har aski fidel izaten dena bere hizkuntzarekiko, ez ehuneko ehunetan, baina aspalditxo honetan, eskualdez eskualde diferentziak egon arren, gero eta gertuago gaudela egoera horretatik, ondorengoratzaren ikuspegitik behintzat. Iparraldean ere, azken ikerketen arabera bederen, inflexio-puntu bat gertatzen ari dela ematen du, eta 70etako amildegia alde batera uzten hasi dela. Eta badakit, ondo jakin ere, José

Luis Álvarez Enparantzak —Txillardegik— arrazoia duena zera dioenean, euskara gehiago egiten ez bada euskaldun jendeak nahiago baino sarriagotan erdalduen artean aurkitzen delako dela, alegia, eskualde fisiko eta psikologiko euskaldun elebakarren falta ikaragarria dela oraindik orain.

Hala eta guztiz ere, ezin ulertzekoa egiten zait —seguru asko aipaturiko sindrome txinatarren eroalea naizelako— euskaldun jendea dakusadanean erdaraz egiten. Eta are ulergaitzago hori euskaraz lan egiten dutenak direnean, sarri askotan Euskal Telebistaren estudioetan gertatu izan zaidan legez: ezin ulertzekoa eta amorragarria, egia esanzen badut, inoiz ezer esan ez arren, zeren horretaraino ere heltzen baita norberari irakatsi dioten kortesia.

Gainera, txarrena ez da hori. Txarrena zera da, ez dudala ulertzen zergatik egiten den hori. Sekulan ulertuko ez dudana bezala, zergatik gure arbasoek beti Euskal Herrian bizi izanda, euskarari muzin egin zioten. Ez du horrek esan gura aipatzen diren arrazoiekin jakitun ez nagoela, eta aurreramendu sozialerako hizkuntza erdara zela ez dakidala. Baina zer gertatu zen horien barruan hain norberarena den izaeraren alderdi hori uko egiteko? Nork egiten dio uko bere begiei, edo bere belarriei, patologia-arazoak ez badaude tartean? Bada, halakoxe gaitz egiten zait niri Bizkaiko Uribetik Ibarretzekerrera heldu arbaso horien hizkuntza-aldaketa, edo ETBko langile euskaldun horiena.

Bene-benetan txinatarrek bezalakoa izan gura nuke.